

CONCEPTUL COSTULUI AMORTIZAT – REPER ÎN SISTEMUL STANDARDELOR FINANCIARE DE RAPORTARE

THE CONCEPT OF THE AMORTIZED COST AS THE BASIS FOR THE MODERN SYSTEM OF REPORTING STANDARDS

Georgeta Covaliov Rusu, drd., ASEM,
georgeta.covaliov@gmail.com

ABSTRACT: *The article examines the concept of the amortized cost, which is the basis for the modern system of international reporting standards. This article develops the accounting procedure of an object with a complex irregular structure of payments, which is based on the concept of the amortized cost with the application of the effective interest-rate method. The procedure is applicable in the situation of the discrepancy between the time of payment (for bonds — coupons, for credit — interests, as well as the repayment of the principal of the loan or the face value of the bond) and the time of drawing up of the interim and the closing annual accounts reporting. The procedure is applicable for almost all the cash flows, including non-recurrent, which allows to use its algorithm for accounting purposes in accordance with IFRS for the debt financial instruments, leases and other situations. The proposed algorithm in its general form provides for the revaluation of the financial instruments in the framework of the accounting procedures in accordance with the concept of the amortized cost at any moment of their existence.*

Keywords: *IFRS, financial instruments, amortized cost, effective interest rates.*

JEL Classification G23

Costul amortizat reprezintă unul din conceptele și bazele de evaluare utilizate în sistemul modern de raportare financiară, fiind aplicat primordial în evaluarea instrumentelor financiare. Consecințele aplicării diferitor proceduri și reguli asupra fiabilității informației prezentate în situațiile financiare, precum și eficiența luării deciziilor de către utilizatorii în baza informațiilor prezentate au fost studiate în lucrările cercetătorilor precum: L. N. Gerasimova și A. V. Ivannikova [1], M. A. Vakhrushina [2], A. Yu Kuzmina [3], T. Yu. Druzhilovskaya și T. V. Igonina [4], etc. Problematika clasificării și reevaluării instrumentelor financiare ca elemente ale situațiilor financiare, inclusiv în cadrul standardelor internaționale, au fost analizate în lucrările lui V. G. Getman și alții [5], A. Yu Kuzmina [6] și alții. Analiza business modelelor al entității pentru gestionarea fluxurilor de trezorerie contractuale a fost efectuată în lucrările lui M. V. Melnik [7], V. G. Kogdenko și M. V. Melnik [8].

Contabilitatea instrumentelor financiare provoacă un interes deosebit pentru toate categoriile de entități economice și are la bază un set de proceduri din Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS) - IAS 32 Instrumente financiare: prezentarea informațiilor [11], IFRS 7 Instrumente financiare [12], IFRS 9 Instrumente financiare [13], care constituie pilon în recunoașterea, evaluarea și prezentarea instrumentelor financiare.

Reieșind din definițiile reglementate în standardele internaționale aferent instrumentelor financiare se poate concluziona precum împrumuturile, furnizate de către entitate la o rată a dobânzii sub valoarea pieței, constituie un instrument financiar și anume un activ financiar, deoarece prezintă în sine, un drept de a primi numerar sau un al activ financiar.

Pentru o clasificare corectă a împrumuturilor furnizate la o rată a dobânzii sub valoarea pieței e necesar de determinat esența economică și modelul de afaceri al entității pentru gestionarea activelor financiare.

Conform reglementărilor IFRS 9 Instrumente financiare recunoașterea inițială în urma unei tranzacții în condiții standard a activelor financiare are loc utilizând fie contabilitatea în funcție de:

- data tranzacționării,
- data decontării [13].

Recunoașterea inițială a activului financiar în funcție de	
Data tranzacționării	Data decontării
<ul style="list-style-type: none"> ➤ este data la care o entitate se angajează să cumpere sau să vândă un activ 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ este data la care un activ este livrat
<ul style="list-style-type: none"> ➤ se referă la: a) recunoașterea unui activ care urmează a fi primit și a datoriei de a plăti pentru acesta la data tranzacționării, și b) de-recunoașterea unui activ care este vândut, recunoașterea oricărui câștig sau a oricărei pierderi din cedare și recunoaștere unei creanțe asupra cumpărătorului pentru plata la data tranzacționării. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ se referă la: a) recunoașterea activului în ziua în care este primit de către entitate și b) de-recunoașterea activului și recunoașterea oricărui câștig sau oricărei pierderi din cedarea în ziua în care este livrată de către entitate.

Sursa: elaborat de autor în baza p. B 3.1.5 IFRS 9.

Standardul nu indică, care metodă trebuie aplicată în contabilizarea diferitor tipuri de active. Se menționează faptul precum metoda selectată se va aplica în mod consecvent în cazul tuturor achizițiilor și vânzărilor de active financiare care sunt clasificate în același fel.

Argumente pentru aplicarea contabilizării în funcție de data decontării pentru împrumuturile acordate pot fi:

- împrumutul se consideră acordat, iar contractul de împrumut - încheiat în momentul acordării debitorului numerarului sau a unui alt activ, care constituie obiectul contractului de împrumut (dar nu mai devreme de momentul semnării contractului de către alte părți);
- împrumutul se consideră acordat, dar contractul de împrumut - încheiat în mărimea numerarului sau a unui alt activ transmis debitorului, care constituie obiectul contractului (dar nu mai mare decât suma indicată în contract);
- în caz dacă suma împrumutului a fost acordată în tranșe, atunci toate tranșele sunt tratate ca majorare a sumei împrumutului oferit (dar care nu va depăși suma stipulată în contract).

În concluzie, contabilizarea împrumuturilor acordate și primite se va efectua la data decontării.

Entitatea trebuie să recunoască un activ financiar, utilizând cerințele IFRS 9 [13]:

- ✓ când recunoaște pentru prima dată un activ financiar se va evalua la valoarea sa justă plus sau minus, în cazul unui activ financiar care nu este la valoarea justă prin profit sau pierdere, costurile tranzacției care sunt direct atribuibile achiziției sau emisiunii activului financiar sau datoriei financiare;
- ✓ atunci când entitatea utilizează contabilizarea la data decontării pentru un activ care apoi este evaluat la costul amortizat, activul este recunoscut inițial la valoarea sa justă de la data tranzacționării.

Astfel, recunoașterea inițială a împrumuturilor acordate, care se vor contabiliza la data decontării, conform p 5.1.2 IFRS 9 va fi la valoarea justă.

Valoarea justă a împrumutului poate fi determinată în baza condițiilor de piață existente la data acordării și ratele dobânzilor existente pentru instrumentele de împrumut asemănătoare.

Instrumente de împrumut asemănătoare pot fi creditele și împrumuturile acordate pe un termen analogic, valuta, riscul de credit, prezența gajului și baza de calcul a costurilor îndatorării.

Ulterior recunoașterii inițiale, entitatea evaluează activul financiar fie la valoarea justă, fie la cost amortizat [13].

Este necesar de a determina modalitatea de evaluare a împrumuturilor acordate nu în condiții de piață.

Conform prevederilor p. 4.1.2 IFRS 9, activul financiar este evaluat la costul amortizat dacă sunt îndeplinite ambele condiții de mai jos:

- activul este deținut în cadrul unui model de afaceri al cărui obiectiv este de a deține activele financiare pentru a colecta fluxurile de trezorerie contractuale;
- termenii contractuali ai activului financiar generează, la anumite date, fluxurile de trezorerie care sunt exclusiv plăți ale principalului și ale dobânzii aferente valorii principalului datorat.

Se va ține cont de faptul precum modelul de afaceri al entității nu depinde de intențiile conducerii față de un anumit instrument financiar separat. În consecință, această condiție nu reprezintă o abordare de la instrument la instrument și trebuie determinată la un nivel superior de agregare. Entitatea poate avea mai mult de un singur model de afaceri pentru gestionarea activelor sale financiare. Astfel, entitatea poate deține un portofoliu de investiții pe care îl gestionează cu scopul de a colecta fluxuri de trezorerie contractuale și un alt portofoliu de investiții pe care îl gestionează cu scopul de a-l tranzacționa în vederea realizării modificărilor la valoarea justă.

Esența economică a contractului de împrumut rezultă în obligațiunea debitorului de a restitui numerarul negociat. Totodată, numerarul respectiv include în sine achitarea principalului și dobânzii contractate. În caz că acordarea împrumutului are drept obiectiv alte scopuri, ce diferă de restituirea fluxului de trezorerie, prevăzute în contract, în așa situație împrumutul va fi evaluat la valoarea justă.

Exemplul 1

Entitatea a acordat un împrumut pe termen lung în mărime de 1 000 000 lei, pe o perioadă de 5 ani. Calcularea și achitarea dobânzii are loc în dependență de rezultatul activității debitorului (în caz dacă se înregistrează pierderi, dobânda nu se calculează).

Contractul de împrumut constituie un activ financiar, deoarece entitatea deține dreptul contractual de a primi numerarul. Cu toate acestea plata dobânzii nu constituie compensarea valorii banilor în timp și riscului de credit, asociat cu nerestituirea principalului. Fluctuațiile plăților dobânzilor nu are nici o legătură cu ratele dobânzilor pe piața activă a instrumentelor financiare. Prin urmare, fluxurile de trezorerie contractate nu constituie doar plăți pentru a restitui principalul împrumutului și dobânzii aferente soldului restant al împrumutului. Din care motiv, instrumentul financiar respectiv se va recunoaște la valoarea justă și nu la costul amortizat.

Din cele expuse, în cazul clasificării ulterioare a împrumuturilor e necesar de a ține cont de modelul de afaceri al entității și condițiile contractuale, în baza cărora are loc tranzacția. În general, astfel de împrumuturi în momentul recunoașterii inițiale vor fi evaluate la valoarea justă, dar ulterior, reieșind din costul amortizat.

Examinând prevederile standardelor, ce prevăd modalitatea determinării costului amortizat, vom observa precum IFRS 9 [13] conține trimiteri la dispozițiile din IAS 32 [11], pentru următoarele definiții:

1. *Costul amortizat al unui activ financiar* – valoarea la care activul financiar este evaluat la recunoașterea inițială minus rambursările de principal, plus sau minus amortizarea cumulată

utilizând metoda dobânzii efective pentru fiecare diferență dintre valoarea inițială și valoarea la scadență și pentru activele financiare, ajustată pentru orice provizion pentru pierderi.

2. *Metoda dobânzii efective* – metoda care este folosită la calcularea costului amortizat al unui activ financiar și la alocarea și recunoașterea veniturilor din dobânzi pe parcursul perioadei relevante.

3. *Rata dobânzii efective* – rata care actualizează exact încasările viitoare în numerar estimate pe durata de viață preconizată a activului financiar la valoarea contabilă brută a activului financiar.

Calculul ratei dobânzii efective include toate comisioanele și punctele plătite, costurile tranzacției și toate celelalte prime și reduceri.

Astfel, reieșind din cele relatate, formula de calcul al costului amortizat al unui activ financiar poate fi prezentată în felul următor:

$\begin{aligned} \text{Costul amortizat} &= \text{Valoarea inițială} \\ &- \text{Rambursările de principal} \\ &+ \text{Amortizarea cumulată pentru fiecare diferență dintre valoarea inițială} \\ &\text{și valoarea la scadență} \\ &- \text{Provizionul pentru pierderi} \end{aligned}$
--

Prin urmare, la calcularea costului amortizat se va utiliza metoda dobânzii efective, dar nu rata dobânzii fixate în contract.

Vom menționa faptul, precum în cazul furnizării unui împrumut la o rată a dobânzii sub valoarea pieței, dobânda efectivă nu e necesar de calculat, precum în cazul furnizării unui împrumut în condiții de piață.

Dobânda efectivă aferent împrumuturilor nu în condiții de piață va constitui rata dobânzii de piață, ce va reflecta valoarea temporară a banilor pentru împrumuturi în condiții analogice.

În cazul optării pentru dobânda efectivă, determinată reieșind din toate fluxurile de numerar prevăzute în contract sau de piață – e necesar de determinat pe cât deviază rata dobânzii efective de cea de piață. În caz când această abatere este nesemnificativă, ar fi bine de aplicat rata dobânzii efective.

În acest context termenii "dobânda de piață" și "dobânda efectivă" vor fi utilizate ca sinonime în cadrul acestei întrebări.

Apare o dilemă, cum se va determina dobânda de piață pentru împrumuturi, oferite nu în condiții de piață. Entitatea poate aplica diferite rate a dobânzilor în contracte cu diferiți debitori. Poate fi cazul când contractul de împrumut poate fi unic. În așa situații, rata dobânzii stipulate în contractele de împrumut, nu va reflecta valoarea banilor în timp.

Una din variantele posibile de a determina dobânda de piață (efectivă) poate servi informația publicată de către BNM pe site-ul său (<http://bnm.md>).

Să presupunem, următoarele rate ale dobânzilor aferent creditelor, oferite de către instituțiile financiare în lei moldovenești acordate pe o perioadă mai mare de 1 an (tabelul 1).

Tabelul 1.

Rata medie ponderată a dobânzii la creditele acordate de sectorul bancar.

Luna 20X5 a.	Rata dobânzii
Ianuarie	11,42
Februarie	12,27
Martie	13,32
Aprilie	13,35
Mai	13,21
Iunie	13,10
Iulie	13,98
August	13,95
Septembrie	14,86
Octombrie	15,06
Noiembrie	15,40
Decembrie	15,56

Spre exemplu, entitatea a furnizat un împrumut pe termen de 3 ani în luna aprilie 20X5. În calitate de rata dobânzii de piață poate fi utilizată rata medie ponderată a dobânzii -13,35%. Această rată a dobânzii este ponderată și ține cont doar termenul și valuta creditului. În cazul necesității concordării altor condiții din contractul de împrumut, precum schema fluxurilor de numerar, riscul de credit existența gajului și baza de repartizare a costurilor îndatorării, rata dobânzii, e nevoie de analizat rata dobânzii aferent împrumuturilor (creditelor) în condiții analogice. În linii generale, când contractul de împrumut nu conține prevederi specifice, se va utiliza rata medie ponderată a dobânzii, publicate de către BNM.

Ulterior pe toată perioada contractului se va calcula toate veniturile care apar nemijlocit de existența instrumentului financiar – costurile îndatorării, comisioane, premii și alte venituri prevăzute în contractul de împrumut. Calcularea veniturilor constituie în sine amortizarea activului financiar.

Calcularea periodică a amortizării instrumentului financiar aplicând metoda dobânzii efective de facto prezintă în sine derularea periodică a ratei discount-ului, în rezultatul căreia valoarea activului financiar a fost micșorată în momentul recunoașterii inițiale.

Reflectarea instrumentului financiar pe termen lung în cazul prezentării în condiții diferite de cele de piață, condiționează necesitatea actualizării valorii inițiale la valoarea justă din suma fluxurilor totale de numerar generată de instrumentul financiar respectiv. Vom analiza mecanismul aplicării dobânzii efective și determinarea costului amortizat al activului financiar.

Exemplul 2

În luna noiembrie a. 20X5 entitatea a furnizat un împrumut pe termen lung în valoare de 100 000 lei, pe o perioadă de 5 ani. Rata dobânzii anuale constituie 5%. Comisionul unic de acordare a împrumutului – 2 000 lei. Dobânda se achită la sfârșitul fiecărui an.

Rata dobânzii pe piață aferent împrumuturilor asemănătoare constituie, conform datelor prezentate în tabelul 1, mărimea de 15,4%.

În momentul recunoașterii inițiale împrumutul se va reflecta la valoarea justă. Valoarea justă a împrumutului acordat va constitui fluxurile cumulative de numerar, actualizate la dobânda de piață în mărime de 15,4%.

Pentru o simplificare, calculul se va efectua anual. Pentru o exactitate mai înaltă e necesar de întocmit calcule asemănătoare lunar.

Din datele prezentate în tabelul 2, valoarea justă a împrumutului în momentul acordării a constituit 65 455 lei.

Această sumă a fost determinată din actualizarea fluxurilor de numerar.

Astfel fluxul de numerar actualizat aferent perioadelor constituie:

I an: $100\ 000 * 5\% / (1+15,4\%) = 4\ 333$ lei

II an: $100\ 000 * 5\% / (1 + 15,4\%)^2 = 3\ 754$ lei

III an: $100\ 000 * 5\% / (1 + 15,4\%)^3 = 3\ 253$ lei

IV an: $100\ 000 * 5\% / (1 + 15,4\%)^4 = 2\ 820$ lei

V an: $100\ 000 * 5\% / (1 + 15,4\%)^5 + 100\ 000\ lei / (1+15,4\%) = 51\ 295$ lei

Total pentru 5 ani: $4\ 333\ lei + 3\ 753\ lei + 3\ 253\ lei + 2\ 820\ lei + 51\ 295\ lei = 65\ 455\ lei$

Tabelul 2

Actualizarea fluxurilor de numerar aferent împrumutului acordat

Indicator	Perioada					Total
	Anul 1	Anul 2	Anul 3	Anul 4	Anul 5	
Dobânda calculată cu rata de 5%, lei	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	25 000
Principalul, lei	-	-	-	-	100 000	100 000
Dobânda, actualizată la o rată de 15,4%	4 333	3 754	3 253	2 820	2 443	16 603
Principalul actualizat la o rată de 15,4%	-	-	-	-	48 852	48.852
Total flux de numerar actualizat, lei	4 333	3 754	3 253	2 820	51 295	65 455

Sursa: elaborat de autor.

Costul amortizat al împrumutului pentru fiecare perioadă se determină în modalitatea prezentată în tabelul 3.

Tabelul 3

Costul amortizat al împrumutului acordat

Nr. crt.	Indicator	Perioada				
		Anul 1	Anul 2	Anul 3	Anul 4	Anul 5
1	Costul amortizat al împrumutului la începutului la început de perioadă, lei	65 455	70 535	76 497	83 162	90 969
2	Suma dobânzii calculate la rata de 15,4%, lei	10 080	10 862	11 765	12 807	14 009
3	Suma dobânzii la rata de 5%	5 000	5 000	5 000	5 000	5000
4	Costul amortizat al împrumutului la sfârșit de perioadă, lei (rd1+rd2-rd3)	70 535	76 397	83 162	90 969	99 978 ³

Sursa: elaborat de autor.

Astfel, costul amortizat al împrumutului la sfârșitul primului an va constitui:

$65\ 455\ lei + 10\ 080\ lei - 5\ 000\ lei = 70\ 535\ lei.$

Cum este prezentat în tabelul 3, la sfârșitul ultimului an, costul amortizat al împrumutului constituie 100 000 lei, ceea ce se egalează cu suma de numerar, care va fi restituită de către debitor.

Astfel, rata dobânzii de piață este utilizată pentru evidența împrumuturilor oferite nu în condiții de piață, la cost amortizat. În rezultat se vor determina următorii indicatori:

- mărimea venitului din dobânzi în perioada de gestiune;

³ Diferența de 22 lei este condiționată de rotunjiri efectuate în calcule.

- mărimea amortizării diferenței dintre valoarea justă a împrumutului și suma spre rambursare;
- costul amortizat al împrumutului la sfârșitul perioadei.

În primul an indicatorii menționați sunt:

- mărimea venitului din dobânzi în perioada de gestiune constituie – 5 000 lei;
- mărimea amortizării diferenței dintre valoarea justă a împrumutului și suma spre rambursare – 5 080 lei (10 080 lei – 5 000 lei)
- costul amortizat al împrumutului la sfârșitul perioadei de gestiune – 70 535 lei.

Contabilizarea în momentul recunoașterii inițiale a împrumutului acordat:

Debit Cheltuieli privind dobânda – la suma diferenței dintre mărimea împrumutului și valoarea lui justă. 34 545 lei

Debit Împrumut acordat - valoarea justă a împrumutului 65 455 lei

Credit Numerar – suma acordată de numerar 100 000 lei

Contabilizarea la recunoașterea ulterioară pe întreaga perioadă a contractului de împrumut:

Debit Împrumut acordat 10 080 lei

Credit Venit din dobânzi - suma dobânzii calculate la o rată a dobânzii de piață 10 080 lei

Contabilizarea în momentul rambursării împrumutului:

Debit Numerar 100 000 lei

Credit Împrumut acordat - suma numerarului primit. 100 000 lei

Reglementările naționale în domeniul contabil nu prevede posibilitatea contabilizării unor astfel de împrumuturi la rata dobânzii de piață.

Exemplul 3

Vom ține cont de condițiile din exemplul 2. Diferențele ce apar din reglementările internaționale și naționale sunt prezentate în tabelul 4.

Tabelul 4

Indicatori	În momentul acordării		La sfârșitul anului 1	
	Principalul împrumutul	Venitul din dobânzi	Principalul împrumutul	Venit din dobânzi
SNC	100 000	-	100 000	5 000
IFRS	65 455	-	70 535	10 080
Diferență	-34 545	-	-29 465	5 080

Diferențele dintre SNC și IFRS

Sursa: elaborat de autor.

În caz dacă entitatea va decide să reflecte aceste împrumuturi conform cerințelor IFRS se vor întocmi următoarele înregistrări contabile:

Debit Cheltuieli privind dobânzile 34 545 lei

Credit Împrumut acordat 34 545 lei

la suma diferenței dintre mărimea împrumutului și valoarea lui justă (100 000 lei – 65 455 lei).

La sfârșitul anului 1 va fi necesar de ajustat mărimea dobânzii calculate aferent amortizării diferenței dintre valoarea justă și valoarea lui inițială la suma dobânzii calculate la o rată a dobânzii de 15,4%:

Debit Împrumut acordat 10 080 lei

Credit Venit din dobânzi 10 080 lei

O înregistrare contabilă analogică se va reflecta anual pentru diferența dintre dobânzile calculate conform cerințelor SNC și IFRS.

CONCLUZII

Specificul demersului științific asumat constituie necesitatea realizării unor delimitări, definiții și clasificări din perspectiva referențialelor contabile. Astfel, la sfârșitul anilor '80 FASB și SEC identificau 14 categorii distincte de instrumente financiare derivate pe care le considerau a fi disponibile la momentul respective [10]. De atunci însă lumea derivatelor a suferit schimbări dramatice, nu numai din punctul de vedere al creșterii disponibilității și tranzacționării lor, dar și al produselor odată considerate ca fiind „exotice” ce au devenit treptat comune, în timp ce noutatea din punct de vedere al structurii produselor create a devenit un avantaj competitiv major. De departe cea mai benefică evoluție înregistrată în cursul anilor '90 și ulterior, constă în creșterea importanței pe care bancherii și investitorii o acordă riscului, atât organismele de reglementare cât și entitățile bine conduse concentrându-se asupra mijloacelor de control al expunerilor actuale sau potențiale la riscuri, și creând în acest sens noi componente ale legislației și reglementărilor.

Din punctul de vedere al exploziei înregistrate în domeniul instrumentelor financiare derivate, acesta a determinat de asemenea unele schimbări, făcând ca aceste instrumente să nu mai apară doar sub forma unor active și datorii extra-bilanțiere cu semnificație [9]. Ele reprezintă astăzi părți distincte legate de activitățile de bază reflectate în bilanțul entităților, nu numai în cazul băncilor și a altor instituții financiare, dar și a unei game variate de alte entități.

Actualmente, bancherii, investitorii, organismele de reglementare și analiștii financiari se confruntă cu o complexitate crescândă datorită interrelațiilor și corelațiilor încorporate practic în toate instrumentele financiare moderne. Pe lângă aceste aspecte trebuie de ținut cont și de perspectiva contabilă, nu mai puțin problematică, în multe cazuri și reglementări naționale, prezentarea informațiilor cu privire la instrumentele financiare fiind răspândite în cadrul notelor la situațiile financiare și sunt deplin înțelese de un număr relativ restrâns de persoane. Majoritatea investitorilor și profesioniștilor în domeniul financiar sunt înconjurați de misterul aferent derivatelor, și adesea frustrați de unele dintre efectele acestora asupra gradului de expunere pe care îl generează entității, dar și de implicațiile asupra bilanțului contabil.

Contabilitatea instrumentelor financiare derivate a creat mereu o serie de dezbateri și argumente aprinse între practicieni, mai ales cu privire la bazele de evaluare ale derivatelor utilizate în cadrul acoperirii împotriva riscurilor, la aspectele legate de prezentarea informației și câștigurile și pierderile aferente.

BIBLIOGRAFIE:

1. Герасимова Л. Н., Иванникова А. В. Пути совершенствования системы учетного обеспечения управления доходами и расходами страховых компаний //Международный бухгалтерский учет. 2015. № 18 (360). С. 59–66.
2. Вахрушина М. А. Актуальные вопросы развития бухгалтерского учета и отчетности в условиях глобальной экономики // Аграрная наука, творчество, рост: сборник научных трудов по материалам IV Международной научно-практической конференции. Ставрополь: СтГАУ, АГРУС, 2014. С. 46–51.
3. Кузьмин А. Ю. Оценка и учет финансовых инструментов в соответствии с МСФО. М.: ВШФМ АНХ, 2010. 109 с.
4. Дружиловская Т. Ю., Игонина Т. В. Особенности практики учета обязательств и их влияние на показатели деятельности организаций // Бухгалтерский учет в бюджетных и некоммерческих организациях. 2015. № 6 (366). С. 2–10.
5. Гетьман В. Г., Гришкина С. Н., Рожнова О. В., Сафонова И. В., Сиднева В. П. Концептуальные и методические подходы к оценке учетных объектов по справедливой стоимости: монография. М.:

- Финансовый университет, 2013. 150 с.
6. Кузьмин А. Ю. Принципы учета внутренних облигационных займов: международные стандарты // Международный бухгалтерский учет. 2015. № 12 (354). С. 2–12.
 7. Мельник М. В. Эволюция экономического анализа и его роль в системе управления предприятием // Аудит и финансовый анализ. 2015. № 1. С. 109–118.
 8. Когденко В. Г., Мельник М. В. Интегрированная отчетность: вопросы формирования и анализа // Международный бухгалтерский учет. 2014. № 10 (304). С. 2–15.
 9. Bryce, R. (2002), *Pipe Dreams: Greed, Ego and the Death of Enron*, Public Affairs (Perseus Books Group) New York
 10. Huian, M.C. (2008), *Instrumente financiare: tratamente și opțiuni contabile*, Editura CECCAR, București
 11. IAS 32 “Instrumente financiare: prezentare”
 12. IFRS 7 “Instrumente financiare: informații de furnizat”
 13. IFRS 9 “Instrumente financiare”